

MODLITWA EUCHARYSTYCZNA

W modlitwie eucharystycznej liturgia ofiary osiąga swój szczyt. Jest ona centralną i kulminacyjną częścią całej akcji liturgicznej. Wielki szacunek dla Modlitwy eucharystycznej i dla misterium, prowadziło do zwyczaju cichego jej odmawiania od wczesnego średniowiecza, co później stało się zasadą. W 1965 r. zezwolono na głośne odmawianie Kanonu, a w 1967 r. wprowadzono do liturgii języki narodowe.

Po wielu staraniach i prośbach kierowanych do Stolicy Świętej, Papież Paweł VI w 1968 r. wprowadził do liturgii mszalnej trzy nowe Modlitwy eucharystyczne. Odtąd celebrans miał możliwość wyboru:

- na pierwszym miejscu pozostał starożytny Kanon Rzymski, który od papieża Grzegorza Wielkiego rozpowszechnił się w całym Kościele zachodnim i do 1968 roku był w liturgii zachodniej jedyną Modlitwą eucharystyczną.
- na drugim miejscu znalazła się Modlitwa eucharystyczna będąca przeróbką kanonu Hipolita Rzymskiego, z początku III w., dlatego nazywa się ją modlitwą epoki męczenników. Ma ona charakter chrystologiczny i nowotestamentalny. Jej własną prefację można traktować jako zwykłą i stosować do innych Modlitw eucharystycznych. Można również zastępować ją innymi prefacjami. Stosować można ją bez ograniczeń, uwzględniając prefacje własne i ewentualnie okresowe.
- trzecia Modlitwa eucharystyczna jest nową kompozycją, wzorowaną na liturgii gallikańskiej. Nawiązuje ona do działania Osób Trójcy Przenajświętszej w historii zbawienia. Bardzo przejrzyste ułożone zostały jej elementy składowe. Przy jej stosowaniu można posłużyć się różnymi prefacjami, bez ograniczeń. Z powodu swej przejrzystości nadaje się szczególnie do odmawiania w Mszach z ludem w niedziele i święta.
- czwarta Modlitwa eucharystyczna istotne części otrzymała z liturgii wschodniej św. Bazylego. Ma ona prefację nieodłączną, dlatego nie stosuje się jej w dni, w które obowiązuje prefacja własna. Nazywa się ją modlitwą historii zbawienia, ponieważ zawiera jej zarys. Stąd też nie stosuje się jej gdy odmawia się wyznanie wiary, które również zawiera zarys historii zbawienia. Jej stosowanie zalecane jest w Mszach dla zaawansowanych w znajomości Pisma świętego.

Nowy Mszał Rzymski dla diecezji polskich z 1986 r. przyniósł dalsze wzbogacenie pod tym względem. Do pierwszych trzech Modlitw eucharystycznych wprowadzono wspomnienie tajemnicy dnia. W Mszałe rzymskim dla diecezji polskich ilość Modlitw eucharystycznych została zwiększona do dziesięciu:

- piąta z rzędu Modlitwa eucharystyczna tworzy jedną całość ze swoją prefacją, dlatego nie można jej odmawiać, gdy przepisana jest prefacja własna. Posiada prefację w czterech wersjach (A, B, C, D), którym odpowiada modlitwa wstawiennicza za Kościół, również w czterech wersjach (A, B, C, D) i które trzeba łączyć A z A itd. Modlitwę tę zawsze trzeba odmawiać razem z prefacją. Można stosować ją nawet wówczas, gdy rubryki przepisują prefację okresową.
- dwie następne Modlitwy eucharystyczne związane są z tajemnicą pojednania, dlatego stosuje się je w Wielkim Poście, oraz w Mszach o Krzyżu św., o pojednaniu itp. Obie posiadają własną prefację, lecz w ich miejsce można użyć innych prefacji, ale takich których tematem jest pokuta i pojednanie.
- dalsze trzy Modlitwy eucharystyczne przystosowane są do Mszy odprawianych dla dzieci. Uwzględniają one wiek i stopień przygotowania dzieci do udziału w Mszy świętej. Dlatego też duszpasterz wybiera tę Modlitwę, która najlepiej odpowiada

konkretnej grupie dzieci. Stosowanie jednak tych Modlitw eucharystycznych ma się ograniczać tylko do Mszy dla dzieci. Dla umożliwienia dzieciom czynnego udziału, wprowadzono większą ilość aklamacji. Zadaniem Mszy dla dzieci jest umożliwienie im czynnego i owocnego udziału oraz przygotowanie ich do udziału w Mszach dla dorosłych. Trzeba mieć na uwadze fakt, że dzieci rosną i w pewnym momencie będą musiały samodzielnie brać udział w zwykłej Mszy, odprawianej dla wszystkich.

Główną ideą Modlitw eucharystycznych jest dziękczynienie za zbawcze dzieła Boże dokonane w historii (magnalia Dei), a zarazem wielbienie Ojca niebieskiego przez Chrystusa, w Duchu Świętym. Podkreślona jest w nich rola Ducha Świętego zarówno przy spełnianiu Najświętszej Ofiary, jak i przy jej owocowaniu w życiu, to jest przy jednoczeniu i uświęcaniu ludu Bożego. Mocniej podkreślona jest też skuteczność Ofiary eucharystycznej, która winna się wyrażać w jedności i miłości, w dojrzewaniu człowieka do tego, by stawał się darem ofiarnym dla Ojca niebieskiego. Cechuje je otwarty i pełny optymizmu stosunek do świata. Świat jest bowiem dziełem Bożej miłości, odkupiony przez Chrystusa, nieustannie uświęcany i doskonalony przez Ducha Świętego. Budzą poczucie odpowiedzialności za bliźniego, za wszystkich chrześcijan, za szukających Boga i za wszystkich ludzi dobrej woli. Angażują wiernych do czynnego udziału przez aklamację, wyznanie wiary w obecność Chrystusa w Eucharystii i przez końcowe Amen.

W Modlitwie eucharystycznej wyróżnia się następujące części:

- dialog przed prefacją rozpoczyna Modlitwę eucharystyczną. Kapłan przypomina najpierw obecność Pana, następnie wzywa lud, aby wniósł serca do Boga w modlitwie i dziękczynieniu. Dialog wstępny brzmi: Pan z wami. – I z duchem twoim. W górę serca. – Wznosimy je do Pana. Dzięki składajmy Panu Bogu naszemu. – Godne to i sprawiedliwe. Przez ten wstępny dialog, sięgający co najmniej czasów św. Hipolita Rzymskiego, okazuje się, że Modlitwa eucharystyczna nie należy wyłącznie do celebrysa, lecz do całego zgromadzenia liturgicznego.
- Prefacja, czyli modlitwa, która kapłan odmawia po wspomnianym już dialogu. Na budowę prefacji składają się trzy elementy. Pierwszym z nich jest przejście od dialogu wstępnego do motywu dziękczynienia. Przejście to w każdej prefacji brzmi mniej więcej jednakowo. Kontynuuje dziękczynienie, do którego zachęca dialog, a które ma być stałą postawą życiową (Ef 5,20; Kol 1,12; 2 Tes 1,3). Brzmi ono: „Zaprawdę godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne, abyśmy zawsze i wszędzie Tobie składali dziękczynienie, Panie, Ojcie święty, wszechmogący wieczny Boże, przez Chrystusa Pana naszego”. Drugim elementem składowym prefacji jest motyw dziękczynienia, który tematycznie zharmonizowany jest z obchodzonym misterium, np.: „On to po swoim zmartwychwstaniu jawnie się ukazał swoim uczniom i na ich oczach wniósł się do nieba~ aby dać nam udział w swoim Bóstwie”. Trzecim elementem jest zakończenie, które wyraża łączność Kościoła ziemskiego z aniołami i świętymi w składaniu Bogu dziękczynienia, za dzieło zbawcze Jezusa Chrystusa. Zakończenie to jest przejściem od motywu dziękczynienia do wspólnej aklamacji „Święty”: „Przeto z Aniołami i Archaniołami, z błogosławionymi duchami oraz wszystkimi chórami niebios śpiewamy hymn ku Twojej chwale, bez końca wołając”: Święty Święty Święty...